

တောင်ကုတ် ဒေသိယစကားများ

*အေးအေးမြင့်

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် တောင်ကုတ်မြို့ပေါ်တွင် ပြောဆိုသုံးနှုန်းကြသောဒေသိယစကားများမှ ဝေါဟာရ အချို့ကို သုတေသနပြုတင်ပြထားသောစာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ တောင်ကုတ်မြို့နယ်ကျေးရွာများတွင် ပြောဆိုသုံးနှုန်းသော ဒေသိယစကားများမဟုတ်ဘဲ မြို့ပေါ်ရပ်ကွက်များတွင် ပြောဆိုသုံးနှုန်းသော ဘာသာစကားကို အလေ့လာခံအဖြစ်ထားကာဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းများကို နာမ်ဝေါဟာရ၊ ကြိယာ ဝေါဟာရ၊ အထွေထွေဝေါဟာရဟူ၍ အပိုင်းများခွဲခြားလေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ တောင်ကုတ် ဒေသိယစကားနှင့်ဒေသခံတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံအတွေးအခေါ် အယူအဆများကို သိမြင်နိုင်ပါသည်။
သော့ချက်ဝေါဟာရများ- ဒေသိယ၊ တောင်ကုတ်ဒေသိယ၊ နာမ်ဝေါဟာရ၊ ကြိယာဝေါဟာရ၊ အထွေထွေ ဝေါဟာရ၊ စကားသံ။

နိဒါန်း

ဘာသာစကားသည် ပြောဆိုသူတို့၏ နေရာဒေသကိုလိုက်၍ ကွဲပြားမှုများရှိပါသည်။ ယင်းသို့ကွဲပြားသော ဘာသာစကားကို ဒေသိယစကားဟုခေါ်သည်။ တောင်ကုတ်မြို့တွင် ပြောဆိုသုံးနှုန်းသောစကားသည် မြန်မာဘာသာစကား၏ အသွင်ကွဲဒေသိယစကားဖြစ်ပါသည်။ တောင်ကုတ်မြို့နယ်တစ်ခုတည်း၌ပင် မြို့ပြတွင်နေထိုင်သူများနှင့် ကျေးလက်တွင်နေထိုင်သူ တို့၏ပြောဆိုသုံးနှုန်းသော စကားများသည် တူညီမှုရှိသကဲ့သို့ ကွဲပြားမှုလည်း များစွာရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် တောင်ကုတ်မြို့နယ်အတွင်း ကျေးရွာအလိုက် အသီးသီးကွဲပြား နေသော စကားသံ၊ စကားလုံးတို့ကို စိစစ်လေ့လာခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ တောင်ကုတ်မြို့ပေါ်တွင်သာ သုံးနှုန်းပြောဆိုသော စကားအသုံးအနှုန်း ဝေါဟာရအချို့ကိုလေ့လာတင်ပြသွားပါမည်။ ဤစာတမ်း ပြုစုရန်အတွက် မြို့နယ်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနမှ ထုတ်ဝေသောစာစောင်များ၊ မြို့နယ်ဆိုင်ရာစာအုပ်များ၊ ဒေသိယစာအုပ်များဖတ်ရှုခြင်း၊ ဒေသခံပုဂ္ဂိုလ်များအားမေးမြန်းခြင်း တို့ကိုပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ တောင်ကုတ်ဒေသိယစကားများကို လေ့လာရာတွင် စံမြန်မာစကားနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာ တင်ပြသွားပါမည်။

*ဒေါက်တာ၊ တွဲဖက်ပါမောက္ခ၊ တောင်ကုတ်ဒီဂရီကောလိပ်။

၁။ တောင်ကုတ်မြို့နယ်၏ တည်နေရာအကျယ်အဝန်းနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံ

တောင်ကုတ်မြို့နယ်သည် ရခိုင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်းတွင်တည်ရှိပြီး မြောက်လတ္တီကျု (၁၈) ဒီဂရီ (၃၇)မိနစ်မှ (၁၉)ဒီဂရီ (၃၂)မိနစ်အကြား၊ အရှေ့လောင်ဂျီကျု (၉၄)ဒီဂရီ (၅၄)မိနစ်မှ (၉၄)ဒီဂရီ (၄၈)မိနစ်အကြားတွင်တည်ရှိပြီး ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အမြင့် ၁၂ ပေရှိပါသည်။ မြို့နယ်၏ အရှေ့ဘက်တွင်ပန်းတောင်းမြို့နယ်၊ တောင်ဘက်တွင်သံတွဲမြို့နယ်၊ အနောက်ဘက်တွင်ဘင်္ဂလား ပင်လယ်အော်၊ မြောက်ဘက်တွင်အမ်းမြို့နယ်တို့နှင့် ထိစပ်လျက်တည်ရှိပါသည်။ ၎င်းမြို့နယ် များနှင့်တောင်ကုတ်မြို့နယ်အကြားတွင် ရခိုင်ရိုးမတောင်တန်း၊ မြစ်၊ ချောင်းများ ဆက်သွယ်ရေး လမ်းကြောင်းများဖြင့် နယ်နိမိတ်ပိုင်းခြားထားသည်။ တောင်ကုတ်မြို့နယ်သည် အရှေ့မှအနောက် သို့(၄၂)မိုင်၊ တောင်မှမြောက်သို့(၇၉)မိုင် ရှည်လျားပါသည်။ တောင်ကုတ်မြို့နယ်၏ အကျယ်အဝန်း ဧရိယာမှာ (၁၃၁၆၆၄၁)ဧကရှိပြီး (၂၀၅၇၂၅)စတုရန်းမိုင် ကျယ်ဝန်းပါသည်။

တောင်ကုတ်မြို့နယ်ကို မြို့ (၂)မြို့၊ ရပ်ကွက် (၈)ရပ်ကွက်၊ ကျေးရွာအုပ်စု (၅၂) အုပ်စု၊ ကွင်းပေါင်း (၂၆၀)ကွင်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားရှိပါသည်။

၂။ ဒေသိယစကားဟူသည်

“ဘာသာစကား^၀ တစ်ခုကို အသုံးပြုသူတို့သည်နေရာဒေသချင်း ဝေးကွာသွားသည့်အခါ အသုံးပြုသည့် ဘာသာစကားမှာလည်း တစ်နေရာနှင့်တစ်နေရာ ပြောင်းလဲကွဲပြားသွား တတ်ပါသည်။ ထိုသို့ဒေသ ကွာခြားမှုကြောင့် ပြောင်းလဲသွားသော ဘာသာစကားတစ်ခု၏ အသွင်ကွဲ^၂ ကို “ဒေသိယစကား”^၃ ဟုခေါ်သည်။”^၄

ဒေသိယစကားသည် သီးခြားဘာသာစကားမဟုတ်ဘဲ “ဘာသာစကားတစ်ခုမှ ကွဲပြားသွားသော အသွင်ကွဲစကား”^၅ သာဖြစ်ပါသည်။ အသွင်ကွဲများကို ဒေသိယစကား အဖြစ်သတ်မှတ်ပါသည်။ ဒေသိယစကားတို့သည် စံစကားနှင့်အသံထွက်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ သဒ္ဒါအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းအားဖြင့်လည်းကောင်း ကွဲပြားနိုင်ပါသည်။ စံစကားနှင့် လေယူလေသိမ်းအားဖြင့်ကွဲပြားလျှင် ဒေသိယလေသံဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ဘာသာစကားတစ်ခုတွင် ဒေသိယစကားအများအပြားရှိနိုင်ပါသည်။ သာဓကအားဖြင့် မြန်မာဘာသာစကားသည်ပြောဆိုသူတို့၏ နေရာဒေသကိုလိုက်၍ ရွှေဘိုဒေသိယစကား၊ အင်းလေးဒေသိယစကား၊ မော်လမြိုင်ဒေသိယစကား၊ မြိတ်ဒေသိယစကား၊ ထားဝယ်ဒေသိယ စကား၊ တောင်ကုတ်ဒေသိယစကား စသည်ဖြင့် ဒေသိယအမျိုးမျိုးကွဲပြားသွားပါသည်။

^၀ language
^၂ variety
^၃ dialect
^၄ အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ ၊ ၂၀၁၀ ၊ ၂၂၆ ။
^၅ - ယင်း - ၊ ၂၀၁၅ ၊ ၈-၉ ။

ဒေသိယစကားတို့သည် စံစကားနှင့်အနည်းနှင့်အများကွဲပြားမှုရှိပါသည်။ စံစကားဆိုသည်မှာ ဘာသာစကားတစ်ခုကို ပြောဆိုအသုံးပြုသူများက စံအဖြစ်သတ်မှတ်သောစကား ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ပုံမှန်အသံထွက်^၁၊ ပုံမှန်သဒ္ဒါ^၂၊ ပုံမှန်ဝေါဟာရ^၃ အသုံးအနှုန်းတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ဘာသာစကားဖြစ်ပါသည်။ ပုံမှန်ဆိုသည်မှာလည်း အများသဘောတူ သတ်မှတ်ချက် အရသာဖြစ်ပါသည်။ ဘာသာစကားတစ်ခုတည်းဖြစ်စေကာမူ ပုံမှန်ကွဲပြားလျှင် ယင်းကို ဒေသိယစကားအဖြစ် မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် မြန်မာဘာသာစကား၏ စံစကားကို မြန်မာစာအဖွဲ့ကထုတ်ဝေသော မြန်မာအဘိဓာန်တွင် ဖော်ပြထားသည့် ဝေါဟာရ စာရင်း၊ ဝေါဟာရအသံထွက်တို့နှင့်ညှိနှိုင်း သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။

တောင်ကုတ်ဒေသိယစကားများကို တင်ပြရာတွင် စကားသံများကိုအများအလွယ်တကူ နားလည်နိုင်စေရန် အများသိရှိပြီးဖြစ်သည့် အရေးအကွရာဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပိုမိုတိကျစွာ လေ့လာနိုင်စေရန်နှင့် အရေးအကွရာ မသိရှိသူများနားလည်နိုင်စေရန် သဒ္ဒဗေဒအကွရာဖြင့် လည်းကောင်း အသံဖလှယ်၍ဖော်ပြထားပါသည်။

၃။ တောင်ကုတ်ဒေသိယစကားများ

တောင်ကုတ်ဒေသိယစကားများကို နာမ်ဝေါဟာရများ၊ ကြိယာဝေါဟာရများ၊ အထွေထွေဝေါဟာရ များဟူ၍ ခွဲခြားတင်ပြပါမည်။

၃၊ ၁။ နာမ်ဝေါဟာရများ

တောင်ကုတ်ဒေသတွင် အမည်ခေါ်ဝေါ်မှုမှာ စံဘာသာစကားနှင့် တူညီမှုရှိသကဲ့သို့ကွဲပြားမှု များလည်းရှိပါသည်။ ထိုသို့ကွဲပြားမှုရှိသောအမည်များကို မျိုးတူစု၍ အစားအသောက်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများ၊ အသုံးအဆောင်ဆိုင်ရာဝေါဟာရများဟူ၍ ခွဲခြားကာ လေ့လာတင်ပြ သွားပါမည်။

၃၊ ၁၊ ၁။ အစားအသောက်ဆိုင်ရာဝေါဟာရများ

တောင်ကုတ်ဒေသိယဝေါဟာရ
မုန့်လုံး / moŋ `loũ /
ပျင်းမမုန့် / `bjĩ mà moŋ /
မုန့်ပွဲတော် / moŋ `pwe´ -da /
အိုးကြီးမုန့် / `o `dzi moŋ /
မုန့်ခွက်ချက် / moŋ kwe? e? /
ကောင်းညှင်းပေါင်း / `kaũ `hɲĩ `baũ /
တိုဘူးသုတ် / tĩ `bu ðou? /
ထညက် / the ɲe? /

စံမြန်မာဝေါဟာရ
မုန့်ကြာစိ
ငှက်ပျောသီးဖက်ထုပ်
မုန့်ကြာခွက်
ထညက်ဘိန်းမုန့်
မုန့်ပျားသလက်
ကောက်ညှင်းပေါင်း
တိုဟူးသုတ်
ကြိသကာ

^၁ pronunciation

^၂ grammar

^၃ vocabulary

အညင်းသီး / ə `nĩ `ði /
 ဂျင်းခါးသီး / `dʒĩ `kha `ði /
 မြေပုံသီး / mjē -boũ `ði /
 ဝါးဥ / `wa ʊ /
 ကပ္ပလီဥ / kaʔ pə -li ʊ /
 ပဲပြားသီး / `pɛ `bja `ði /
 ပုံလုံသီး / -boũ -loũ `ði /
 ချောချောသီး / `ɛə `dʒə `ði /
 ကိုင်းငရုတ်သီး / `kaĩ ɲə jouʔ `θi /
 တောင်ယာသီး / -taũ jã `ði /
 ကျောက်ကျော / tɛauʔ tɛə /
 သခမသီး / θə khə má `ði /
 မှန်ဂလာသီး / -hmã ɰə lã `ði /
 ဆားဖြူသီး / `sha bjũ `ði /
 ပဲသီး / `pɛ `ði /
 ဂေါ်ဖီထုပ် / -gə -bi douʔ /
 မုန့်တီစိမ်း / moũ di `zɛĩ /
 ဟင်းခါးရည် / `hĩ `ga jē /
 တမယ် / tə mē /
 ငါးသတစ် / ɲə θə diʔ /
 ငါးယုနေား / ɲə jú zə `ɲa /
 ငါးရင်းရုံး / ɲə `jĩ `gəũ /
 ငါးကင်ဂျင်း / ɲə -kĩ `dʒĩ /
 ငါးလက်ခွာ / ɲə leʔ khwā /
 ငါးညို / ɲə ɲó /
 ငါးရိုင်း / ɲə zə `jãĩ /
 ငါးသရွဲ / ɲə θə `jwɛ /
 သင်ပေါင်းထိုး / -θĩ `baũ `do /
 ရေကြက် / jē dʒɛʔ /
 ပါပရာ / pā pə rā /

ဒညင်းသီး
 ကြက်ဟင်းခါးသီး
 ခရမ်းချဉ်သီး
 အာတာလွတ်ဥ
 ပီလောပီနံဥ
 ပဲပုစွန်
 ပဲလင်းမြေသီး
 ရုံးပတီသီး
 ငရုတ်သီးအတောင့်ရှည်
 ငရုတ်သီးအပု
 ရေမှော်ပင်
 သခွားမွေး
 မာလကာသီး
 ဇီးဖြူသီး
 ပဲတောင့်ရှည်
 မုန့်လာထုပ်
 မုန့်ဖတ်
 မုန့်တီအရည်
 မုန့်ဟင်းခါး
 ကကတစ်
 ငါးမှတ်
 ငါးရောင်
 ငါးကြင်းလုံး
 ကကူရုံ
 ငါးကွန်းရှုပ်
 ငါးစင်ရိုင်း
 ငါးတံခွန်
 ငါးရွှေ
 ပြည်ကြီးငါး
 ငါးမုန့်

၃၊ ၁၊ ၂။ အသုံးအဆောင်ဆိုင်ရာဝေါဟာရများ

တောင်ကုတ်ဒေသိယဝေါဟာရ
သံပုရာပိုင်း / θã bə jã `baĩ /
ခုံ / -doũ /
လက်ခု / lɛ? khu? /
ဆပ်ပြာကြုတ် / sha? pjã dʒou? /
မြုတ် / bjou? /
ဆာလာအိတ် / shã lã ei? /
ဂျက် / dʒɛ? /
မီးအိုး / `mi `o /
စဉ်စီတုံး / sɿ -zi `doũ /
ခွင် / -khwĩ /
ရေပုံး / jɛ `boũ /
ရေမှုတ် / jɛ hmou? /
တစ်တာ / ti? tã /
ဆောင်းဒူး / `shaũ dũ /
စက်ဆိုင် / se? -shaĩ /
ပေသာ / pɛ θã /
တန်းလျား / `tã `ja /
စပါးယိုင် / zə bə jaĩ /
အုန်းတော / `oũ `do /
ဇာဂရာ / zã gə jã /
ရွေးခံအင်္ကျီ / `tchwe -gã `i -dʒi /
ထမိန် / thə -meĩ /
ဆောင်းထပ်အင်္ကျီ / `shaũ da? `i -dʒi /
တဘက် / də bɛ? /

စံမြန်မာဝေါဟာရ
ဒယ်အိုး
ဇလုံ
လက်နှီး
ဆပ်ပြာခွက်
သွားပွတ်တံ
ဂုန်နီအိတ်
မင်းတုပ်
မီးပူ
စဉ်နှီတုံး
မီးဖို
ရေပုံး
ရေခွက်
သေတ္တာ
ထင်းရှူးသေတ္တာ
အပ်ချုပ်ဆိုင်
ပိုက်ဆံ
ထိုင်ခုံရှည်
စပါးကျီ
ခနီတော
ဂါဝန်
မိန်းမဝတ်အတွင်းခံအင်္ကျီ
လုံချည်
အနွေးထည်
မျက်နှာသုတ်ပုဝါ

၃၊ ၂။ ကြိယာဝေါဟာရများ

ကြိယာဝေါဟာရဆိုသည်မှာ တောင်ကုတ်ဒေသခံတို့၏ အတွေးအမြင်၊ အပြုအမူများကို ဖော်ညွှန်းသော ဝေါဟာရများဖြစ်ပါသည်။

တောင်ကုတ်ဒေသိယဝေါဟာရ

ခေါင်းရိတ်သည် / `gaũ jei? -θi /
 ဆောင်းပါးထည့် / `shaũ `ba thé /
 ဝါတယ် / wā dē /
 ရေသောက်ငတ်တယ် / jē θau? ŋa? tē /
 တန်တယ် / -tã dē /
 ခေါင်းငြီးတယ် / `gaũ `ni dē /
 ဒလမန်းကြမ်း / də lə `mã `tẽ /
 လွန်တယ် / -hlũ dē /
 သွားဖို့ရာ / `θwa bó jã /
 ဆံပင်ကိုက် / zə -bĩ kai? /
 ကန်တယ် / -kã dē /
 စိတ်ဆာတယ် / sei? shã dē /
 မီးအိုးတိုက် / `mi `o tai? /
 ဝဲပလိုက် / `we pə lai? /
 လျှာရည်ကျသည် / cã jē tẽ -ði /
 တစ်နာရီတီးပြီ / tã nã -ji `ti -bi /
 ဝက်ညိုကိုက်တယ် / we? ŋō kai? tē /
 သွေ့တယ် / θwé dē /
 တိန်းနေတယ် / `tẽi nē dē /

စံမြန်မာဝေါဟာရ

ကတုံးတုံးသည်
 လူကြိုပါး
 လိမ်ညာတယ်
 ရေသောက်ချင်တယ်
 ဈေးသင့်တယ် ။တော်တယ်(ဆိုဒ်)
 ခေါင်းကိုက်တယ်
 ရှုပ်ပွသည်
 ကဲတယ်
 သွားတော့မယ်
 ဆံပင်ညှပ်
 ဆုံတယ်
 ဒေါသထွက်သည်
 မီးပူထိုး
 လွင့်ပစ်လိုက်
 သွားရည်ကျသည်
 တစ်နာရီထိုးပြီ
 ဖားဥစွဲတယ်
 ခြောက်တယ်
 တိတ်တိတ်နေတယ်

၃၊ ၃။ အထွေထွေဝေါဟာရများ

တောင်ကုတ်ဒေသိယဝေါဟာရ

လာရာ / lã jã /
 စားပြီးရာ / `sa `pi jã /
 မနက်ခါ / mə ne? khã /
 မနက်ထ / mə ne? thã /
 စောစောက / `sə `sə gã /
 နေ့ခင်း / né `giñ /
 ဘာတောင်မသိ / bã -taũ mə θĩ /
 မစားရာ / mə `sa jã /
 နင်ရို့ / -ní jɔ / ၊ သူရို့ / θũ jɔ /

စံမြန်မာဝေါဟာရ

လာပြီ
 စားပြီးပြီ
 မနက်ဖြန်မှာ
 နံနက်
 ခုနတုန်းက
 နေ့လယ်
 ဘာမှလည်းမသိ
 မစားတော့ဘူး
 နင်တို့ ၊ သူတို့

နပ်ယောင်ကား / naʔ -jaũ `ga /	လူလည်
သမီးမျောက်သား / θa `mi mjauʔ `θa /	မောင်နှမသားသမီး
အမေကြီး / ə mē `dzi /	အဖွား
ကြီးတော် / `dzi dō /	ကြီးကြီး
တော်တော်လေး / tō tō `le /	ဒေါ်လေး
အရီး / ə `ji /	အန်တီ
မချေ / má cē / ၊ မောင်ချေ / -maũ cē /	မလေး ၊ မောင်လေး
ဟုတ်တယ်ပ / houʔ tē paʔ /	ဟုတ်တာပေါ့
စွတ်ကရာတေ / suʔ kə jã dē /	မဟုတ်တာတွေ
စက်ဆုပ်ပလိ / seʔ shouʔ pə lí /	ရွံ့စရာ
ခဲဝါ / `khe wã /	ခွေးအ
လိပ်ရှေ့ / zə leiʔ `cə /	ကင်းလိပ်ရှေ့

မြို့ငုံသုံးသပ်ချက်

ဤစာတမ်းတွင် တောင်ကုတ်ဒေသိယစကားများကို နာမ်ဝေါဟာရ၊ ကြိယာဝေါဟာရ၊ အထွေထွေဝေါဟာရဟူ၍ ခွဲခြားလေ့လာတင်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ တောင်ကုတ်မြို့သုံးအချို့ ဒေသိယစကားများသည် အခြားသောရခိုင်ဒေသိယစကားများနှင့် စကားသံအားဖြင့်ကွဲပြားပါသည်။ တောင်ကုတ်ဒေသိယစကားကို စံမြန်မာစကားနှင့်နှိုင်းယှဉ်ရာတွင် အဓိပ္ပါယ်ကွဲပြားသော ဝေါဟာရ၊ အဓိပ္ပါယ်တူစကားလုံးကွဲပြားသောဝေါဟာရများကို တွေ့ရှိရသည်။ စံမြန်မာစကားတွင် “ဆောင်းပါး” ဟူသောဝေါဟာရသည် စာပေပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးအစား တစ်ခုကိုခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သော်လည်း တောင်ကုတ်ဒေသိယစကားတွင် “လူကြိုပေးလိုက်သောပစ္စည်း” ကို ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း၊ အဓိပ္ပါယ်ကွဲပြားစွာသုံးနှုန်း ပြောဆိုသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ စံမြန်မာစကားတွင် အရသာကိုရည်ညွှန်းသော “ခရမ်းချဉ်သီး” ကို တောင်ကုတ်ဒေသိယစကားတွင် အသီးသီးပုံကို ရည်ညွှန်း၍ “မြေပုံသီး” ဟုခေါ်ဝေါ်ကြောင်းတွေ့ရသည်။ ထို့အတူ “ပြည်ကြီးငါး” ကို “ရေကြက်”၊ “ မုန့်ဟင်းခါး” ကို “တမယ်”၊ “ထင်းရှူးသေတ္တာ” ကို “ဆောင်းဒူ”၊ “သွားပွတ်တံ” ကို “မြတ်” စသည်ဖြင့် အသုံးအနှုန်းကွဲပြားသောဝေါဟာရများကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ထို့ပြင် အချို့တောင်ကုတ်ဒေသိယစကားများသည် စံမြန်မာစကားနှင့်အနက်အဓိပ္ပါယ် တူပြီး အသွင်ကွဲပြားသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ စံမြန်မာစကားတွင် “မီးပူ” ကို တောင်ကုတ်ဒေသိယ စကားတွင် “မီးအိုး”၊ “စဉ်နှီတုံး” ကို “စဉ်စီတုံး”၊ “ဒေါ်လေး” ကို “တော်တော်လေး”၊ “ကြီးကြီး” ကို “ကြီးတော်” စသည်ဖြင့် အနက်တူအသွင်ကွဲ၊ ကြောင်းတူသံကွဲ ဝေါဟာရ များကိုလည်းတွေ့ရှိရပါသည်။

ဤသို့ဖြင့် တောင်ကုတ်ဒေသိယစကားများသည် စံမြန်မာစကားနှင့်အသုံးအနှုန်းတူပြီး အဓိပ္ပါယ်ကွဲပြားသောဝေါဟာရများရှိသကဲ့သို့၊ အဓိပ္ပါယ်တူအသုံးကွဲသောဝေါဟာရများလည်း ရှိသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ ဤသို့ဖြစ်ခြင်းမှာ တောင်ကုတ်ဒေသသည် ယခင်က လမ်းပန်း ဆက်သွယ်ရေးခက်ခဲခြင်း၊ ရေမြေဒေသကွဲပြားခြင်း၊ မိမိတို့နှုတ်အာလျှာ အလျှောက်လွယ်ကူစွာ သုံးနှုန်းပြောဆိုကြခြင်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ တောင်ကုတ်ဒေသိယစကားကို လေ့လာခြင်းဖြင့် တောင်ကုတ်ဒေသခံတို့အသုံးပြုသော ဘာသာစကားနှင့် ဓလေ့ထုံးစံအတွေးအခေါ်အယူအဆတို့ကို သိမြင်နိုင်ပြီဖြစ်ပါသည်။

နိဂုံး

ဒေသိယစကားသည် လေ့လာသင့်သောနယ်ပယ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားသည် နေရာဒေသအလျှောက်ကွဲပြားလျက်ရှိရာ တောင်ကုတ်ဒေသိယစကားသည်လည်း စံဘာသာစကား နှင့် ကွဲပြားမှုရှိပါသည်။ တောင်ကုတ်ဒေသိယစကားကို လေ့လာခြင်းအားဖြင့် တောင်ကုတ်ဒေသခံ တို့၏ ပြောစကားများ၊ ပြောဟန်လေသံများကို အလွယ်တကူသိရှိနိုင်ပါသည်။ တောင်ကုတ်ဒေသ နှင့်လူမှုဆက်ဆံရေးအဆင်ပြေချောမွေ့စေပြီး ထိုဒေသ၏ဓလေ့ထုံးစံအမှုအရာများကို ချစ်ခင်စိတ် ဖြစ်စေပါသည်။ ထို့ပြင်ဒေသခံနှင့် ဆက်စပ်သူတို့အတွက် စီးပွားရေးအဆင်ပြေမှုကိုပါ အထောက် အကူဖြစ်စေပါသည်။ ဒေသိယစကားကြောင့် တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း ချစ်ခင်ရင်းနှီးမှု လူမျိုးတစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုးတို့၏ ချစ်စရာဓလေ့စရိုက်နှင့် စကားသုံးတို့ကို တန်ဖိုးထားတတ်မှု ရရှိစေရန်ရည်ရွယ်၍ ပြုစုခဲ့သောဤစာတမ်းသည် တောင်ကုတ်ဒေသဖွံ့ဖြိုးမှု၊ မြန်မာစာပေ မြန်မာဘာသာစကား ထိန်းသိမ်းမှုအတွက် အထိုက်အလျှောက်အားဖြင့် အထောက်အကူ ပြုနိုင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ထွန်းမြင့် ၊ ဦး ။ (၂၀၀၇) ။ **သဒ္ဒဗေဒ** (ဒု-ကြိမ်)။ ရန်ကုန် ၊ ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။
ဖေမောင်တင်၊ ဦး ။ (၁၉၈၅)။ **ဘာသာလောကကျမ်း**။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်
ဘုန်းသွေးခိုင် ။ (၁၉၉၄)။ **တောင်ကုတ်မြို့နယ်ပထဝီဝင်**။ ရိုးမလှိုင်း တောင်ကုတ် မဂ္ဂဇင်း၊ ဇွန်လ။
မြို့နယ်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန။ (၂၀၁၇)။ **တောင်ကုတ်မြို့နယ်ဒေသဆိုင်ရာအချက် အလက်များ**။
မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၂၀၀၈၊ ဩဂုတ်လ)။ **မြန်မာအဘိဓာန်** (ဒု-ကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။
ဝေသာ (ဘာသာပြန်သူ) ။ (၂၀၁၆)။ **အန္တရာယ်ကျရောက်နေသောဘာသာစကား**။ ဒွါရာဝတီ စာပေဗဟိုကျေးမှုအနုပညာမဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ် - ၇ ၊ မေ။
အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ ၊ (၂၀၁၀)။ **ဘာသာစကားသုတေသန**။ ရန်ကုန်၊ ပညာတန်ဆောင် ပုံနှိပ်တိုက်။
အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ ၊ (၂၀၁၅)။ **အင်းလေးဒေသိယစကား** (ဒု-ကြိမ်)။ ရန်ကုန် ၊ ဧရာဝတီ စာပေတိုက်။